

Svar på fråga 2024/25:1255 av Kadir Kasirga (S)
Upphandlingsregler för samhällsbärande transporter

Kadir Kasirga har frågat infrastruktur- och bostadsministern om denne avser att ta initiativ till skärpt lagstiftning om offentlig upphandling så att krav på trygghet, kvalitet och kollektivavtal väger tyngre än lägsta pris i upphandlingar av samhällsbärande transporter såsom färdtjänst och skolskjuts.

Frågan har överlämnats till mig.

Upphandlingslagstiftningen är en förfarandelagstiftning. Det är de upphandlande myndigheterna som är experter på att utforma kraven, villkoren och utvärderingsmodellerna i de enskilda upphandlingarna.

Det är en vanlig missuppfattning att det endast är priset som avgör en offentlig upphandling. Kvalitet kan beaktas i utvärderingen men också med s.k. skakrav. Sammantaget är det sällan som endast ett lågt pris räcker för att vinna en upphandling.

Med detta sagt så har det framkommit i den översyn som regeringen gjort av den nationella upphandlingsstrategin att såväl leverantörer som upphandlande myndigheter anser att användningen av kvalitetskriterier i utvärderingar i offentliga upphandlingar är begränsad. De efterfrågar en ökad möjlighet att konkurrera med kvalitet i stället för lägsta pris.

Upphandlingsmyndigheten fick i sitt regleringsbrev för budgetåret 2024 i uppdrag att analysera möjligheterna att förbättra konkurrensen i upphandlingar genom att öka användningen av utvärderingsmodeller som innefattar kvalitetsaspekter. Uppdraget redovisades i december 2024.

För att öka leverantörers möjlighet att konkurrera med kvalitet i stället för lägsta pris har Konkurrensverket fått i uppdrag att lämna förslag på en metod för att bedöma i vilken utsträckning leverantörer fullgör kvalitetskraven i offentliga kontrakt. Uppdraget ska redovisas sista november i år.

Det är viktigt att främja sund konkurrens mellan företag och skydda särskilt utsatta arbetstagare. En riskanalys bör göras inför varje upphandling för att uppmärksamma om det finns risk för arbetslivskriminalitet inom den aktuella branschen. Det bör därefter säkerställas att leverantören och eventuella underleverantörer följer arbetsrättsliga villkor, betalar skälig lön samt skatter och avgifter för sina anställda. Om det finns risk för

oskäligen arbetsvillkor ska arbetsrättsliga villkor ställas i upphandlingen.

Upphandlingsreglerna begränsar inte möjligheten att ställa krav på att ange vilka underleverantörer som ska användas. Det går även att ställa krav som innebär att endast en del av kontraktet får utföras av underleverantör. Det finns inte någon begränsning när det gäller leverantörer längre ner i leverantörskedjan som myndigheten får begära uppgifter om.

Det är av avgörande betydelse att de krav och villkor som ställs kontrolleras och följs upp. Det gäller såväl under upphandlingen som under avtalstiden.

Upphandlare har tillgång till flera verktyg för att säkerställa att leverantörer och underleverantörer följer lagar och avtal, bl.a. att ifrågasätta misstänkt låga anbud. Regeringen har gett Konkurrensverket i uppdrag att lämna förslag som gör det lättare att förkasta oseriösa anbud i offentliga upphandlingar. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2025.

Just nu pågår en översyn av EU:s upphandlingsdirektiv. I det inledande arbetet har regeringen bl.a. lämnat ståndpunkten att medborgarna bör kunna lita på att offentliga kontrakt tilldelas företag som respekterar mänskliga rättigheter och rättvisa arbetsvillkor.

Stockholm den 24 juni 2025

Erik Slottnér